D·N
18/9 1955

Vapnen och kriget

Då det talas om möjligheten av ett storkrig — ett krig i vilket världsmakterna deltar — förutsätts i regel att ett sådant krig också bleve ett totalt krig, vilket nämnast innebär att även atom- och väteobomberna skulle komma till användning. Detta förhållande har lett till förhoppningen att ett storkrig aldrig skall komma till stånd. Förutsättningarna för denna under den senaste tiden ständigt stegrade förhoppning är två. Del s de nya vapnens förödande verkningar över huvud; de svenska krigsöverstar som varit de sista på skansen då det gäl.i att nedvärdera dessa vapen är änlägen och definitivt förstummade. Del s att vid en viss produktion av dylika vapen pr tutaderna i realiteten blir jämstarka; de har båda tillräckligt många bomber för att ödelägga fiendelandet och förspräng i fråga om bombernas antal, kraft och överföring till målet liksom i fråga om industriell kapacitet över huvud blir därför praktiskt, taget oväsentliga.

Men tyvärr kan inte tanken stanna vid detta perspektiv, enligt vilket krigets fruktanvärdhet skulle avskaffa kriget. Det är trots allt möjligt att atomvapnen släpps lösa. Och det är — denna är den eventualitet som här särskilt skall beröras — möjligt med ett storkrig utan total karaktär, utan att de största bomberna fälls. I amerikansk debatt har denna möjlighet alltmera uppmärksammats. Opinionen i USA är lika klart inställd på att inte bruka de svåraste vapnen utan ovillkorlig nödvändighet som att undvika preventivkrig. Varför skulle, resonerar man, inte också ryssarna vilja handla på samma sätt, alltså föra ett "konventionellt" krig; deras ännu sannolikt bevarade överlägsenhet i fråga om andra vapen än atomvapen och deras propaganda just mot atomkriget ger anledning anta att de fortfarande — liksom då USA ensamt hade atombomber — tänker sig detta. Därmed försvinner den "garanti" mot ett totalt storkrig som under några år bestod i att USA var fredligt och hade ett avgörande försprång på atombombarna område och senare antagits vara för handen på grund av att ett atomkrig kunde krossa båda parterna.

Från dessa utgångspunkter skärps den redan tidigare starka amerikanska inriktningen på att ett krig skall kunna vinnas utan atombomber. Självfallet måste bomberna finnas i tillräcklig omfattning; eljest kan man vara övertygad om att Sovjet skulle begagna dessa vapen. Men man måste vara så väl beredd på ett mera "ordinärt" krig att segern i ett sådant kan anses tryggad. Kommer då inte ett besegrat östblock att i sista hand tillgripa atomvapen? Jo, den risken kan inte utestuttas. Men den kan minskas genom att kärnvapnen begränsas; framför allt får inte, sägs det på vissa håll, den under det andra världskriget kompromitterade fordran på "kapitulation utan villkor" uppställas.

Ett storkrig kan tänkas utan total karaktär, än mera är naturligtvis detta fallet med ett mindre krig; det har vi redan sett i Korea och Indokina. Sannolikt är att kommunistisk aggression i framtiden liksom hittills främst tar sig formen av isolerade attacker på den fria världens utposter, gerillakrig och omstörtningsförsök. Demokratiernas, och särskilt USA:s, förmåga att slå tillbaka sådana angrepp utan att övergå till totalt storkrig är av utomordentlig vikt, kanske avgörande för utgången av den konflikt som vi måste räkna med för åtminden framåt.

Det har under de senaste åren talats så mycket om helvetesbombernas fasor att folk nästan tycks ha glömt hur verksamma och ohyggliga de s. k. konventionella stridsmedlen är. I själva verket kan ett utdraget krig, fört efter ungefär det andra världskrigets mönster, bli lika ödeläggande som ett atomkrig. Det är ännu ett atomkrig, utan krig över huvud det gäller att hindra och genom en världsorganisation — en gång i framtiden omöjliggöra.

Med de utsikter, eller rättare möjligheter, som här antytts blir e t t vapen av särskild betydelse, den taktiska atombomben. Det har sagts att själva detta uttryck är vilseledande, att någon klar gräns mellan atombomber av detta slag och de "äkta" atombomberna inte finns. Påpekandet är formellt riktigt, men i realiteten oväsentligt. Ty med all säkerhet kommer, såsom den amerikanska debatten inskärper, de taktiska atombomberna med sina begränsade verkningar att bruka i framtida storkrig — sannolikt också i mindre krig — medan det är möjligt eller troligt att de egentliga helvetesbomberna får stanna i reserv. Därmed är det klart, ännu klarare än då överbefälhavaren avgav sitt förslag i ämnet för nära ett år sedan, att Sveriges försvar är otillräckligt, ja, dåligt, så länge vi inte har eller tillförsäkrats taktiska atombomber. Detta grundläggande krav borde den nya försvarskommissionen omedelbart ta upp; det är så angeläget, så tvingande, att varken partitaktiska beräkningar eller avspänningspropaganda bör hindra dess snabba förverkligande.

Porkalas återlämnande

Meddelandena från Moskva om att Sovjetunionen ämnar avstå från Porkalaområdet framkallar helt naturligt stor glädje i Finland, en glädje som vinner genavar i Sverige. Den ryska militärbasen intill järnvägen Helsingfors—Åbo, på endast två och en halv mils avstånd från huvudstaden, har känts mycket besvärande och förödmjukande. Sedan Finland nu i mer än tio år samvetsgrant uppfyllt alla förpliktelser enligt fredsfördraget — något som ryssarna även erkänt under senare tid — fördagade man sig om inte ockupationen kunde upphöra, och i våras inleddes en enligt finska sedvänjor uppseendeväckande öppen pressk...panj i den riktningen. Riksdagsman Österholms organ, Västra Nyland, åberopade särskilt ryssarnas försåg att skopa systemet med militära baser på främmande mark (varvid deras egen metod att beharska satellitstaterna inte alls berörts). Denna opinionsrörelse föranledde en del varningar från regeringshåll, speciellt från statsminister Kekkonen närstående organ, men konsekvenserna — helt överraskande även för riksdagen — utlöste omedelbart nya meningsyttringar med samma karaktär. Där pekades också på önskemålen att återfå Viborg jämte delar av Karelen.

Moskvarapporterna visar att förhoppningarna rörande Porkala inte varit överdrivna. Närmare underrättelser om resultaten av förhandlingarna på skilda områden väntas i en kommuniké i början av veckan.

Ett motiv som övat inflytande på ryssarnas beslut i Porkalafrågan är givetvis att de velat vinna sympatier hos det kritiskt inställda finska folket. Rent militärt har Porkalapositionen numera förlorat en god del av sitt militära värde. Det har särskilt understrukits i den finska debatten. Man hänvisar till den militärtekniska utvecklingen: flygplanens större snabbhet, varav följer möjligheten att begagna mera tillbakadragna baser; vidare radarvapnets ökade effektivitet som varningsinstrument, de utbyggda ställningarna på andra sidan Finska vikens mynning och V-vapenpositionerna på de estniska öarna. Ett tredje motiv är det rent agitatoriska på ett internationellt plan. Det kom fram redan vid Bornholms utrymning av ryska militär ungefär ett år efter fredsslutet; den anlördes då som stöd för Sovjetunionens argumentation att västmakterna genomgående borde slopa sina baser, även här dessa betraktades som önskvärda och nödvändiga. Man kan förutse liknande krav efter medgivandet till Porkala.

Ryssarna gör endast en skenbar eftergift genom att utrymma Porkala, men kommer att begagna denna demonstrativa handling för att agitera mot England och framför allt Amerika, trots att en militär rätt från dess sida skulle ha en helt annan räckvidd och vara till de fria folkens nackdel.

Det har nu klarlagts att bägge försvunna

engelska diplomaterna Donald Maclean och Guy Burgess före sin flykt 1951 under flera år hade verkat som kommunistiska agenter. Detta framgår av den ryske MVD-mannen Vladimir Petrovs berättelse, vars första avsnitt på lördagen publicerades i Dagens Nyheter. Petrov — som tillsammans med sin maka för något år sedan hoppade av från ryska ambassaden i Canberra — kan också bekräfta att de bägge männens flykt hade dirigerats från Moskva och att detsamma var fallet med mrs Macleans och hennes barns försvinnande 1 september 1950.

Uppgifter från vänner och bekanta omedelbart efter det att Burgess och Maclean givit sig av visade annars att man här hade att göra med ett par figurer som av en rad skäl — både personliga och politiska — borde ha varit avkopplade sedan lång tid tillbaka. Burgess hade ju också kort före flykten ämnat bilvit avskedad efter att på det grövsta ha misskött sig som ambassadsekreterare i Washington, medan Maclean vid tiden för sitt försvinnande fungerade som chef för utrikesdepartementets amerikanska avdelning! Denna befattning var väl knappast så betydelsefull som titeln — och Petrov — låter förmoda; mot bakgrunden av vad som var känt om Maclean avdan före flykten vittnar dock placeringen om en hänpnadsväckande slapphet från hans överordnades sida. Det var lätt att konstatera att Maclean — liksom Burgess — under sin verksamhet i Washington hade bedrivit en rabiat antiamerikansk agitation; det framgick dessutom att Maclean i början av 1951 inför en vän hade sagt sig vara kommunistisk agent. Att en sådan person tillåts fungera som chef för brittiska UD:s amerikanska avdelning har med skäl betecknats som en skandal.

Det förefaller visserligen som om de bägge diplomaterna slutligen skulle ha ställts under en viss övervakning och att detta skulle ha föranlett ordern om flykt; intrycket av beskedlighet och slapphet hos de högre instanserna står kvar. Det är givet att Petrovs avslöjanden av Macleans och Burgess årslånga kommunistiska kontakter ytterligare stärker detta intryck; för vederbörande i Foreign Office måste Petrovs uppgifter vara högst besvärande. Om man i USA sett exempel på överdriven misstänksamhet och politiskt inspirerade trakasserier utan saklig grund, visar å andra sidan historien om Burgess och Maclean följden av blind lättrogenhet och överslätande "lojalitet".

PRESSGRANNAR

Förfuljelsen av professor Olof Selling vid Riksmuseet borde upphöra efter den vändning saken tagit genom utlåtanden av tre kända psykiatriska läkare, vilka förklarat att Selling är fullt frisk och kan sköta sin tjänst, anmärker Dagstidningen (tyndvikaliet).

Två kända läkare har fullständigt torpederat dr Olof Dagbergs undersökning. Som bekant förklarade Dagberg att Selling led av paranoia kverulans, som skulle bero på en konstitutionell abnormitet. När man nu ter del av de två andra läkarnas utlåtanden, kvarstår intrycket att dr Dagberg utförde något som i brist på ett bättre uttryck skulle kunna kallas beställningsarbete. Än en gång har det visat sig hur lättvindigt det kan gå till att klistra etiketten kverulant på en misshaglig motståndare.

Från de Dagbergs utlåtande citerar Expressen (fpi bl. a. det kuriösa påpekandet — tydligen i avsikt att bevisa att Selling var "miljöskadad" redan från barndomen — att fadern skulle ha sagt om sonen "att denne skulle bli en berömd vetenskapsman, en andre Linné". Överdriven föräldrastolthet och föräldraambition kan visserligen vara en olycklig pädrivande faktor men om någon stolt anförvant använder överord vid omnämnandet av en skolynglings begåvning så lär det väl näppeligen leda till dennes förvärvsmässiga utveckling:

Annu mer märkligt är det Dagbergska påstandet att Selling under sin högskoletid visat sig "servil uppåt". Detta skulle enligt dåtanstasen ingå som ett av de särdrag Selling tidigt visat i en helhetsbild av sin konstitutionellt abnorma personlighet. Om det nu är något som varit professor Sellings särdrag i den aktuella akademiska striden så knappast är det servilitet uppåt. Enligt uppgifts skulle Selling, då han tillträdde sin första befattning på Riksmuseets paleobotaniska avdelning, ha fått rådet att "håll dig väl med Florin (Sellings företrädare och hans huvudantagonist i fejden), annars får du ett helvete". Det gick nu inte och konflikten med Florin utvidgades till en strid först mot det undersökningsutskott som Vetenskapsakademin tillsatte och sedan mot akademin som sådan. Detta vittnar kanske om obetänksamhet och om oförmåga till kompromiss i vad Selling ansåg väsentliga ting — men vittnar det om servilitet uppåt? Knappast.

Det anförda läkarutlåtandet innehåller flera sådana godtyckligheter.

En förskjutning av tonvikten från politiskt intresse till politiska konsekvenser är enligt tidskriften Tidens (a) ledarförfattare typisk för utvecklingen i Sverige:

Med upplösningen av gamla konflikter och därav följande förgodringar i den politiska atmosfären har den politiska förkunnelsen förskjutits från emotionella appeller till meddelanden av verkliga eller förgivna fakta. Respekten för fakta torde i dag vara större hos svenskarna än hos många andra folk, och svenska politiska talare föredrar vanligen siffror framför oratoriska utmyckningar.

Man kan gissa, att denna förändring av den politiska förkunnelsen också ändrar urvalet av människor, som attraheras av politiken. Det är naturligtvis svårt att säga något bestämt härom. De politiker, som i dag bollar med siffror, kan i sin ungdom ha burit hrrkiliga hat- tar och skrivit poesi. Ett politiskt patos med stark känslogrundval kan ta sig uttryck i både verser och statistiska utredningar. Men något ligger det väl i klangomålen, att politiken alltmer saknar "människor med färg". Måste det bre bero på att politiken själv förlorat "färg"?

Om den politiska förkunnelsen blir emotionellt utarmad, kommer emellertid politiken i längden att bara dra till sig emotionellt utarmade människor, säger det vidare:

Lika litet som vanskliteel av känsloliven kan vara nyttig för personlighetsutvecklingen, lika litet kan den politiska verksamheten må väl av att berövas emotionella impulser. . . Det är inte lätt att tala om rättefoten med därr på risten, men de rättvisekrav, som ligger bakom valet av olika metoder i den ekonomiska politiken, kan redovisas med tillbörlig lidelse. Men många svenska politiker är nog litet för rädda att visa att de alls har några känslor eller att ta notis om sådana fenomen hos sina åhörare.

Min socials indignation är hortmen allt det andra finns kvar, sade statsministern på fredagen inför en krets av Uppsalastudenter. Han gör emellertid sitt bästa att verka ödmjuk- nerad — även när man har svårt att upptäcka underlaget. Dessa anaträngda tongångar förefaller att stimulera det domnande känslolivet. Det är utspinning med surrogat.

Fånge på rast rymde via plank

En 24-årig fånge, Bruno Ragnvald Nylén rymde på lördagen från fängvårdsanstalten i Vänersborg.

Mannen som avtjänar straff för grov stöld hade i ett obevakat ögonblick hoppat över planket till rastgården och därefter sedan dess försvunnen. Rymlingen är hemmahörande i Göteborg. (TT, Vänersborg).

Matematiker från Sovjet till Högskolan

Två världsberömda ryska matematiker har inbjudits till gästföreläsningar av makarna Mittag-Leffl ers matematiska stiftelse och Stockholms högskola, P omdag kommer professor Paul Alexandrov från Moskva, och hans första föreläsning blir på fredag. Onsdag en vecka senare kommer professor A. N. Kolmogorov. Båda de kända professorerna väntas hålla fem eller sex dubbelföreläsningar under sin vistelse i Stockholm.

Paul Alexandrov är topolog och anses vara en av de främsta forskarna inom denna specialgren. I Sverige har synnerligen få matematiker ägnat sig åt topologin — egentligen endast docent Olof Hanner. Topologi är ren matematik i sin mest abstrakta form och har på senterst litet tillämpning i praktiken — däremot tillämpas de topologiska forskningsresultaten inom matematikens samtliga olika grenar.

Paul Alexandrov

F.:.r de svenskar som sysslar med topologiska studier är det synnerligen värdefullt att professor Alexandrov kommer hit, och hans föreläsningar avvaktas med berhört intresse.

Professor Kolmogorov är en av grundläggarna inom den moderna sannolikhetskalkylen, som fått praktisk betydelse vid bland annat beräkning av försäkringspremier. Hans arbete från början av 30-talet, "Grundbegrifte des Wahrscheinlichkeitsrechnung", har varit grundläggande för hela detta område. Professor Harald Cramér träffade Kolmogorov i Moskva, då planerna att inbjuda honom till Stockholm log fast form.

I en överinternationell vetenskap som matematik är utländska gästföreläsare ingenting ovanligt. Däremot har det varit ovanligt att ryska matematiker fått resa utriken. Vid den stora matematikerkonferensen i Amsterdam förra hösten med 2.000 deltagare hade endast Kolmogorov och Alexandrov fått visum, medan ett stort antal andra ryska forskare anmält sig, men ej fått resa.

DAGENS NYHETER
TEGELBACKEN, STOCKHOLM 1
Telefon 22 40 00
för riksanslut: 22 40 20
Telegramadress: Dagnyheter
Postgiro: 1616 (för annonser)
Rummer: 1617 (för prenumeration)

Chefredaktör: Herbert Tingsten
(Träffas säkrast kl. 13.30—14.30)
Ansvarig utgivare: Lars Kinberg
Redaktionschef och ansvarig utgivare: Sten Rudholm
Dagens Nyheters Aktiebolag:
Verkst. direktör: Helge Rönborg

PRENUMERATIONSPRISER
A — Stockholmsupplagan

	Stor-Stockholm	övriga tidningsområde landet
Månad	kr. 6:75	6:25
Kvartal	kr. 19:75	18:25
Halvår	kr. 39:—	36:—

ANNONSPRISLISTA
daterad 11 1955 tillhandahålles på begäran.
Från starten nr 30564
Dagens Nyheters tryckeri, Stockholm 1955

Nyhet! Nyhet! Nyhet!

SHADOW BEAVER

Nu har vi fått in höstens stora nyhet — bäverfärgad nylonpäls i en ljuvlig kvalité och otroligt vacker i färgen.

Hellång 598:—
3/4-lång 525:—

Ni "måste" komma in och se dem!

Ferngvists

— modehuset på Kungsgatan —

Det är billigt att annonsera i Dagens Nyheter därför att man får så bra resultat

Täck hela golvet med en mjuk kvalitetsmatta

då täcker Ni kraven på miljöbetonad mattkultur

Sveriges största hotell och restauranter

anlitar oss för all täckning av golv med mjuka mattor. Bland nyligen utförda leveranser kan nämnas:

Hotel Carlia-Gästa, Uddevalla
Restaurang Holmen, Falun
Restaurang Fenix, Örebro
Hotell Flustret, Uppsala
Restaurant Trianon, Stockholm
Kronobergshällaren, Stockholm
Flygrestaurangen, Bromma
Restaurang Tegnér, Stockholm
Stadshotellet, Eskilstuna
Restaurang S. H. T., Stockholm

En gedigen mjuk matta över hela golvet, från vägg till vägg — en wilton eller chenille, enfärgad eller diskret mönstrad — det är en god början när Ni vill inreda ett rum speciellt trivsamt och ombonat. Det lönar sig ur alla synpunkter att välja en kvalitetsmatta. Den håller sig vacker på lång sikt och den är behaglig att gå på. Våra mattexperter hjälper Er att välja rätt matta ur vår stora kollektion — rätt både vad färg och kvalitet beträffar. Låt oss diskutera Edra mattproblem. Vi har resurser att tillgodose varje smakriktning.

Prisexempel

Svensk Chenille, 70 cm bredd. **Kr. 36:** — per meter

Prima Wilton ton-i-ton, 70 cm bredd. **Kr. 56:** — per meter

Engelsk Wilton smämönstrad, 70 cm bredd. **Kr. 40:** — per meter

Sveriges största specialaffär i mattor

RINGSTRÖM & KHAN

SVEAVÄGEN 32 VID CENTRUM Tel. 23 11 55

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.